

Een baksteen, geen muur

Techniek is essentieel voor elke schrijver. In deze serie leert **Vincent Merjenberg** (schrijver en verwoed lezer) je alles over de basisvaardigen voor het schrijven van een roman of kort verhaal. In deze derde aflevering: tijd om te schrijven.

Er zijn schrijvers met nauwelijks tijd om te schrijven. Ze doen het in de trein naar hun werk, of tijdens hun werk als nachtwaker in het ziekenhuis, of op die ene zondagmiddag dat man en kind onverwacht de deur uit zijn. Anderen zweren erbij niets anders dan het schrijven zelf om handen te hebben, alleen dan kunnen zij de focus vinden die volgens hen nodig is voor het voltooien van een roman. Het lijkt erop dat deze groep schrijvers er ook een ruimer begrip van 'schrijven' op na houdt: nadenken over hun personages tijdens hun dagelijkse urenlange wandeling, het aandachtig lezen van andere schrijvers om te zien hoe het (niet) moet, het alsmäär gewoon blijven zitten op die bureaustoel, de hele ochtend en middag lang, zelfs als er geen letter op papier komt. Dit hoort er allemaal bij, sla er maar eens wat interviews met bekende schrijvers op na. Of is dit misschien allemaal valse romantiek? Als je zelf enige ervaring hebt met schrijven, en dus ongeveer weet wat

het inhoudt, en wat niet, dan weet je dat het in elk geval deels een beetje aanstellerij is. En dat een beetje aanstellerij onontbeerlijk is om jezelf een jaar of wat bij de les te houden. Als je het schrijven niet serieus genoeg neemt, hou je het niet vol, zo simpel is het. Maar ik vermoed dat het bij de wandeldenkers en zitvleeskwekers niet alleen maar gaat om een wat al te romantisch beeld van het schrijversbestaan (of het wat al te serieus nemen van zichzelf); ik denk dat schrijvers ook vaak een zeker wensdenken uitspreken, dat er ook sprake is van enige zelfmisleiding.

Schrijfdag

Als iemand mij vraagt hoe een typische schrijfdag er voor mij uitziet, krijgen ze (op een enkele goede vriend na mischien) van mij ook nooit het eerlijke antwoord: dat mijn zoontje om vier uur een nachtmerrie had, waardoor hij bij ons in bed mocht slapen, waardoor wij niet slapen, en dat ik na hem naar school te hebben gebracht (en na het

circus dat daar altijd aan voorafgaat), eerst maar eens rustig wakker ben geworden met koffie en krant. Mezelf een soort zaterdagochtend heb gegund. Dat ik dan ook altijd een uurtje hardloop, en dat ik dat nu ook maar heb gedaan. Maar deze keer zonder muziek, zodat ik onderweg kon nadenken over mijn boek. Wat niet lukte, omdat ik tijdens het sporten nou juist zo lekker nergens aan denk. Thuis douchen, en dan eerst weer wat eten, want honger door het sporten. Eindelijk achter mijn bureau – nou ja, het is al bijna twaalf uur! Vanavond moet ik voor mijn studie Filosofie een opdracht inleveren, laat ik dat meteen maar even doen, dan is mijn hoofd daarna leeg en kan ik écht aan het werk. Ik heb nog twee uur, want ik moet nog boodschappen doen voordat

ik mijn zoon moet ophalen bij de buitenschoolse opvang. Eigenlijk is deze dag al een beetje mislukt. Ik ga vandaag gewoon even de tekst ordenen die ik de afgelopen weken heb getypt, zodat ik morgen – als ik echt een goede dag ga werken – meteen van start kan met een mooie, schone tekst. En dit was dan de maandag...

Nee, mijn antwoord is heel anders: ik begin altijd zo vroeg mogelijk, zodat er nog geen andere dingen in mijn systeem zitten. Om 8.45 uur, uiterlijk 9.00 uur. Het liefste werk ik in blokken van twee uur, en daarvan doe ik er twee tot vier op een dag. Tussendoor mag ik pauzeren, het liefste door iets te doen dat nuttig is: mijn hoofd leeg maken tijdens sporten of yoga, nadenken over mijn boek tijdens een lange wandeling. Ik eindig de dag altijd op een positieve noot. Als ik zin heb om verder te gaan, stop ik. Zodat ik de volgende ochtend om exact 8.45 uur meteen weer verder kan gaan. En dit is nog maar de maandag, ik herhaal dit vijf keer per week! Dit is mijn ideale werkdag, en het is me in de zes jaar dat ik mijzelf nu schrijver mag noemen denk ik twee à drie keer gelukt ook daadwerkelijk zo'n werkdag te hebben.

Luxe positie

Toen ik net begon met schrijven, verkeerde ik in een onvoorstelbaar luxe positie: er was een erfenisachtige financiële meevaller, er was een vrouw met een goede baan, en mijn eigen baan had ik net opgezegd. Ik kon me dus volledig richten op mijn voornemen: in een jaar tijd uitzoeken of ik kon schrijven en of ik wilde schrijven. In dat jaar voltooid ik een paar korte verhalen die werden gepubliceerd en ontstond een eerste idee voor *De grijzen*, de roman die jaren later ook daadwerkelijk zou verschijnen. Een jaar werd zo al gauw een paar jaar en in die tijd waarin ik dus zo bevoorrecht was om me voltijds met schrijven te kunnen bezighouden maakte ik het bouwwerk van mijn roman. Achteraf denk ik te kunnen zeggen dat mij dit niet gelukt zou zijn naast mijn vroegere baan als publiciteitsmedewerker bij een uitgeverij. Voor iemand als ik – aardig alles-of-niets van aard – zou het denk ik moeilijk, zo niet onmogelijk, zijn geweest in de avonden dusdanig veel te schrijven dat ik na een niet al te lange tijd met enig zelfvertrouwen mijn vraag zou durven beantwoorden met 'ja, ik kan schrijven.'

Concurrentie

En toch ben ik blij dat mijn situatie inmiddels veranderd is. Ik ben nog steeds bevoorrecht (iedereen die in staat is om een substantieel deel van zijn tijd te besteden aan zoiets nutteloos als kunst is in mijn optiek bevoorrecht), maar mijn schrijverij heeft concurrentie gekregen. Ik heb inmiddels een kind, dat ik vele malen interessanter vind dan mijn werk. De baan van mijn vrouw, die me in het begin zo behulpzaam was, laat haar met enige regelmaat voor langere tijd naar het buitenland reizen, waardoor ik minder kan schrijven dan ik zou willen. En ik ben onlangs weer gaan studeren, Filosofie. Hartstikke moeilijk, hartstikke interessant.

Ik heb ontdekt dat ik **in twee uur vaak meer schrijf dan in de schijnbaar eindeloze zee van tijd** die me voorheen dagelijks ter beschikking stond.

Ik heb nooit geconcentreerder en meer geschreven dan in de laatste maanden, die aanzienlijk drukker waren dan de eerste jaren van mijn schrijversbestaan. Belangrijker nog is dat ik me vrijwel iedere dag voldaan voel, wat maakt dat ik vrijwel iedere volgende dag met frisse zin weer achter mijn bureau plaatsneem.

Ik heb nog maar zo'n twee uur per dag de tijd om te schrijven. En heb ontdekt dat ik in die twee uur vaak meer schrijf dan in die schijnbaar eindeloze zee van tijd die me voorheen dagelijks ter beschikking stond.

Om goed te kunnen schrijven is **zelfvertrouwen** nodig. Ik moet **geloven in mijn eigen kunnen** om iets te durven schrijven dat *gaaf* is.

Of mijn teksten ook *beter* zijn geworden is natuurlijk moeilijk te zeggen, vooral door mijzelf. Maar ik vermoed eigenlijk van wel, want als ik makkelijker schrijf, schrijf ik meer, en als ik meer schrijf, durf ik kritischer te zijn, meer weg te gooien, opnieuw te beginnen. En het is vooral dat voldane gevoel dat me denk ik veel oplevert: ik weet niet of dit voor iedereen in zo'n sterke mate geldt als voor mij, maar wat voor mij essentieel is om goed te kunnen schrijven is een zeker zelfvertrouwen.

Ik moet enigszins geloven in mijn eigen kunnen om iets te durven schrijven dat mijns inziens *gaaf* is.

Balans

Raad ik nu iedereen aan om een extra baan, drie nieuwe hobby's en een tweeling te nemen? Nee, zeker niet. Het draait hier natuurlijk om balans. En daarom raad ik iedereen aan om vooral niet de illusie te hebben dat je voor schrijven zeeën van tijd nodig hebt. Zorg er vooral voor dat je de tijd die je hebt goed besteedt, zodat je tevreden kunt zijn met wat je schrijft – of dat nu een paar regels zijn of vijf bladzijdes, of het nu één nieuw ideeje is of zelfs alleen maar de constatering dat je je werk van de afgelopen maand moet weggooien.

Ik wil dit stuk graag afsluiten met een tip van Brian Eno, vooral bekend als muzikant en producer. Hij ontwikkelde ooit de kaartenset 'oblique strategies', met daarop zinnen die op zeer uiteenlopende manieren inspiratie kunnen bieden (deze set is inmiddels ook beschikbaar als app, aanrader!).

Een van de kaartjes luidt: *not building a wall, but making a brick.*

Om meerdere redenen vind ik dit een geweldige analogie met schrijven, maar in deze context lees ik het vooral als

een aanmoediging om je werk beetje bij beetje te voltooien, en ieder kleine beetje even serieus te nemen.

Misschien is dat het probleem wanneer je alle tijd hebt om te schrijven: het is dan moeilijk je te verzetten tegen het idee dat je een muur aan het bouwen bent. Schaarsere tijd dwingt je je te beperken tot het maken van die kleine bakstenen. Baksteen voor baksteen voor baksteen. En dan, ineens, staat daar een prachtige muur. ■

Vincent Merjenberg (1983) is schrijver en werkte als publiciteitsmedewerker bij Atlas Contact. Hij debuteerde in 2021 met de roman *De grijzen*, die werd genomineerd voor zowel de Bronzen Uil als de Anton Wachterprijs. Zijn korte verhalen verschenen in onder meer *De Gids* en *De Revisor*. Hij woont met zijn vrouw en zoontje in Amsterdam en werkt aan zijn tweede roman, *Danswoede*.

